

A Velencei-tó és térsége, Váli-völgy, Vértes társég Területfejlesztési Konceptiója és Programja – Területi Hatásvizsgálat megalapozó dokumentuma Egyeztetési változat

A tervdokumentumot a területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény 11. § (7) c) szerint készítette a Fejér Vármegyei Önkormányzati Hivatal.

Tervezők:

Fejér Vármegyei Önkormányzati Hivatal részéről:

Sipicsné dr. Sárosdi Beáta Kígyóssy Gábor

Németh Tamás

Komárom-Esztergom Vármegyei Önkormányzati Hivatal részéről:

Hummel Rudolf

2025. FEBRUÁR 7.

TARTALOMJEGYZÉK

I.	BEVEZETÉS	3
II.	A KONCEPCIÓ MEGVALÓSULÁSÁVAL KÖZVETLENÜL VAGY KÖZVETVE KÖRNYEZETI HATÁST KIVÁLTÓ TÉNYEZŐK, OKOK FELTÁRÁSA	5
III.	A PROGRAM MEGVALÓSULÁSÁVAL KÖZVETLENÜL VAGY KÖZVETVE KÖRNYEZETI HATÁST KIVÁLTÓ TÉNYEZŐK, OKOK FELTÁRÁSA	6
IV.	A KÖRNYEZETI HATÁSOK ALAPJÁN A KONCEPCIÓ ÉS PROGRAM ÉRTÉKELÉSE	9
V.	A KONCEPCIÓ ÉS PROGRAM KÖRNYEZETI EREDMÉNYESSÉGE JAVÍTÁSÁRA TETT JAVASLATOK.....	11

ó

I. BEVEZETÉS

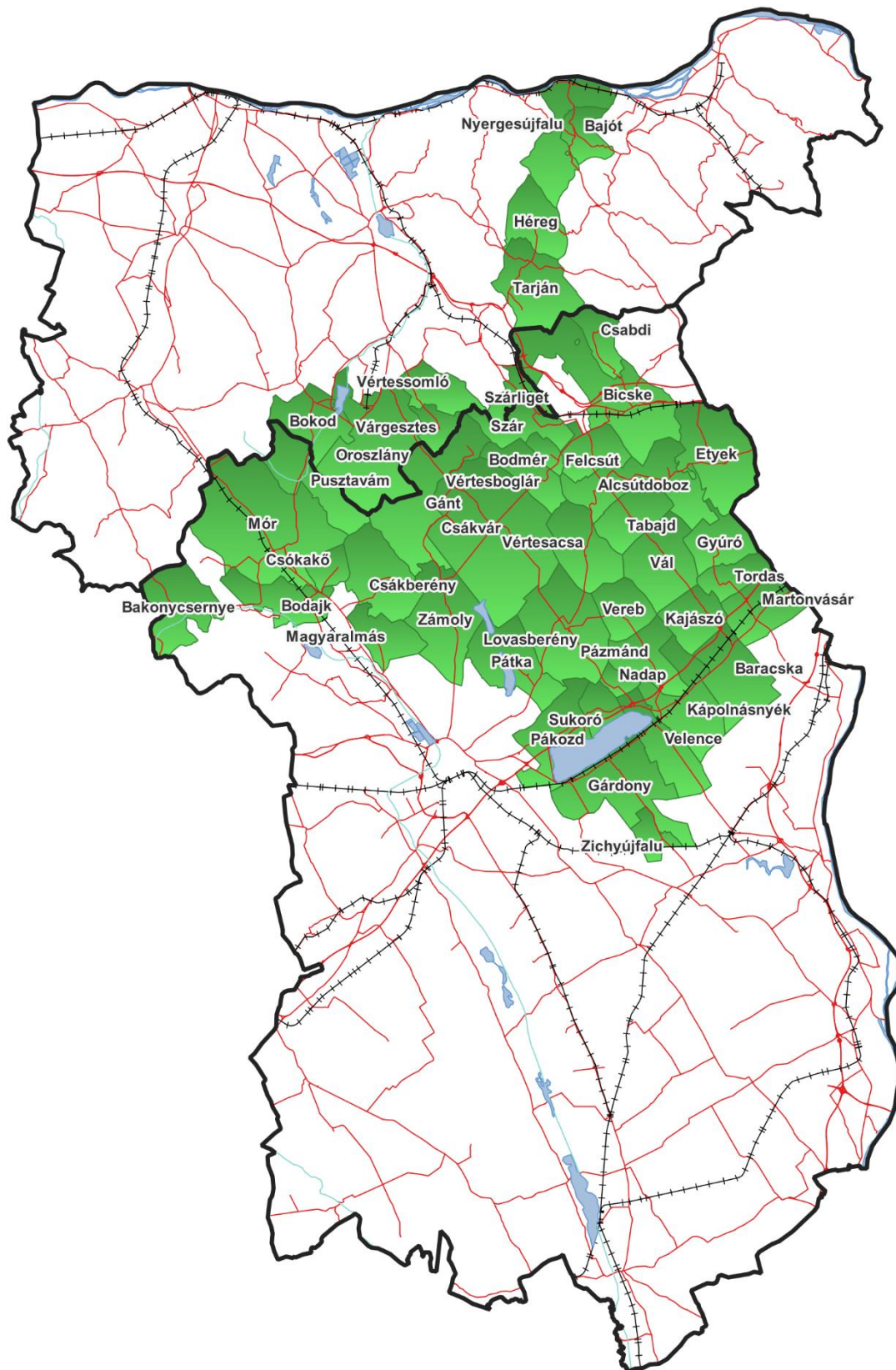
A területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény (továbbiakban Tftv.) 11. § (7) c) szerint a térségi fejlesztési tanács „az OFTK-val összhangban kidolgozza a térség területfejlesztési koncepcióját és programját”.

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a vármegyéken és kiemelt térségeken túl egyéb térségekre nem ír elő konkrét tartalmi követelményeket a tervdokumentumok tekintetében.

A koncepció és program készítésekor a 2021-2027 Uniós programozási időszak már félidejénél tart, így jelen tervek már érdemben nem tudják befolyásolni a térségi szereplők fejlesztési döntéseit az egyik legfontosabb forrás, a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz esetében. Hatása feltehetően más területeken is csekély marad, hiszen az érintett vármegyei területfejlesztési dokumentumokat már elfogadták. A környezeti értékelést csak szakértői jogosultsággal rendelkező szakértő készítheti el, akinek rendelkezésre állása a tervezési folyamat alatt nem volt biztosított. Ebben a helyzetben jelen dokumentum tartalmát tekintve egyszerűsített formában, előzetes megalapozó anyagként készült el azzal, hogy a kidolgozás alatt lévő, a területi tervezést szabályozó új Korm. rendelet hatályba lépését követően, az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról 2/2005.(I.11.) Korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően, a felülvizsgált OFTK-val és a 2028-2034 uniós ciklus célrendszerével összhangban tervezzük kidolgozni a részletes területi hatásvizsgálatot, forrás biztosítása esetén.

Jelen munka célja a Velencei-tó és térsége, Váli-völgy, Vértes térség Területfejlesztési Koncepciója és Programja területi hatásvizsgálata megalapozása. A környezeti vizsgálat elsődleges célja, hogy a területfejlesztési koncepció és program kedvezőtlen környezeti hatásait minimalizálja.

A dokumentum II. és III. fejezete összegzi, hogy a területfejlesztés koncepció és program célrendszeréhez kapcsolódóan, az egyes prioritások, illetve az azok keretében megfogalmazott intézkedések megvalósulása esetén mely környezeti elemekre gyakorolnak közvetlen vagy közvetett hatást. A IV. fejezet az intézkedésrendszer együttes megvalósulásának összetett, környezetre gyakorolt hatását mutatja be. Az V. fejezet a negatív környezeti hatások mérséklésére, a környezeti eredményesség javítására fogalmaz meg javaslatokat.

1 ábra: A Velencei-tó és Térsége, Váli-völgy, Vértess Térségi Fejlesztési Tanács működési területe

II. A KONCEPCIÓ MEGVALÓSULÁSÁVAL KÖZVETLENÜL VAGY KÖZVETVE KÖRNYEZETI HATÁST KIVÁLTÓ TÉNYEZŐK, OKOK FELTÁRÁSA

A vizsgálat keretében az alábbi táblázatban összegzésre kerül, hogy a területfejlesztési koncepció stratégiai célrendszerének egyes elemei, az azokban megfogalmazott célok teljesülése esetén mely környezeti elemekre gyakorolnak közvetlen vagy közvetett hatást.

területfejlesztési koncepció stratégiai célrendszere	Talaj	Levegő	Víz	Táj, tájkép	Ökológiai rendszer	Épített környezet	Emberi egészség
I.1 Természeti értékek megőrzése és a klímareziliencia növelése	++	++	++	++	++	+	++
I.2 Kulturális örökség megőrzése és jövőtudatos fejlesztése	++	+	+	++	+	++	+
II.1 Meglévő turisztikai kapacitások minőségi fejlesztése	++	++	++	++	+	++	+
II.2 Kihasztnátlan turisztikai potenciál komplex fejlesztése és az attrakciók hálózatba szervezése	++	++	++	++	+	++	+
III.1 Települési infrastruktúra és épített környezet fejlesztése, hiányzó humán és infrastrukturális kapacitások biztosítása	++	+	+	++	+	++	++
III.2 Aktív helyi közösségek támogatása és térségi identitás erősítése	0	0	0	+	+	++	++
A stratégiai cél intézkedéseinek megvalósulása és az adott környezeti elem, rendszer közötti kapcsolat: ++ erős, közvetlen kapcsolat, + közvetett kapcsolat, 0 nincs kapcsolat.							

III. A PROGRAM MEGVALÓSULÁSÁVAL KÖZVETLENÜL VAGY KÖZVETVE KÖRNYEZETI HATÁST KIVÁLTÓ TÉNYEZŐK, OKOK FELTÁRÁSA

A vizsgálat keretében az alábbi táblázatban összegzésre kerül, hogy a területfejlesztési program egyes prioritásai, az azok keretében megfogalmazott intézkedések megvalósulása esetén mely környezeti elemekre gyakorolnak közvetlen vagy közvetett hatást.

területfejlesztési program prioritásai	területfejlesztési program intézkedései	Hatótényezők (tervezett beavatkozások)	Talaj	Levegő	Víz	Táj, tájkép	Ökológiai rendszer	Épített környezet	Emberi egészség
I. Természeti környezet védelme és a klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóképesség fokozása	Környezetvédelmi beruházások	Biodiverzitás, természet- és tájvédelem, természetközeli mező- és erdőgazdálkodás, vízminőség	++	++	++	++	++	+	++
		Hulladékgazdálkodás, körforgásos gazdaság	++	++	++	++	++	+	++
	Klímareziliencia növelésére irányuló beruházások	Klíma-alkalmazkodás, klímavédelem (pl. árvízvédelem, villámárvíz-elvezetés, esővíz helyi hasznosítása, erózió csökkentése, invazív fajok elleni védekezés)	++	+	++	++	++	+	+
		Energiahatékonyság növelése és megújuló energiaforrások hasznosításának támogatása	0	++	0	++	+	+	++
II. Kulturális és történelmi örökségek ápolása	Helyi kulturális és történelmi örökségekhez való hozzáférésnek, jobb megismerhetőségek, bemutatathatóságának hasznosításának fejlesztése	Kulturális és közösségi terek infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztése	0	+	0	0	0	++	+
III. Meglévő turisztikai infrastruktúra szolgáltatási színvonalának emelése	Turisztikai infrastruktúrafejlesztés	A kulturális és szakrális örökség turisztikai hasznosítása (infrastruktúra)	0	0	0	0	0	++	+
		Természetközeli és aktív turisztikai fejlesztések (infrastruktúra)	0	0	+	+	++	++	++

területfejlesztési program prioritásai	területfejlesztési program intézkedései	Hatótényezők (tervezett beavatkozások)	Talaj	Levegő	Víz	Táj, tájkép	Ökológiai rendszer	Épített környezet	Emberi egészség
		Szálláshelyek, fürdőhelyek fejlesztése	0	+	0	0	+	++	+
		Turisztikai célú kerékpárutak fejlesztése	0	0	0	+	+	+	+
IV. Természeti és kulturális értékek turisztikai hasznosítása, hálózatos fejlesztése	Turisztikai termék- és szolgáltatásfejlesztés a kihasználatlan potenciálokra építve	Turisztikai attrakcióval rendelkező települések turisztikai infrastrukturális és szolgáltatói hiányosságainak felszámolása a komplex élményszerzés érdekében	0	0	0	+	+	++	+
		Tematikus és térségi turisztikai hálózatok fejlesztése	0	0	0	++	+	+	+
V. Települési épített környezet és infrastruktúra fejlesztése Települési épített környezet fejlesztése	Helyi és térségi közszolgáltatások fejlesztése és azok elérhetőségének javítása	Bölcsődei és óvodai ellátás, köznevelési infrastruktúra, egyéb közszolgáltatások fejlesztése	0	+	0	0	0	++	0
		Szociális és egészségügyi alpinfrastruktúra fejlesztése	0	+	0	0	0	++	++
	Települési alpinfrastruktúra fejlesztése, kapacitásbővítés és szolgáltatási színvonal emelése	Belterületi utak, települési zöld és kék infrastruktúra fejlesztése	++	++	++	+	+	++	++
		Közlekedési infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése, fenntartható közlekedési módok támogatása és közlekedésbiztonság növekedése	+	++	0	++	+	++	+
		Innovatív településfejlesztési tevékenységek támogatása, okos település, okos térség fejlesztések	0	+	0	+	+	++	++
VI. Társadalmi kohézió és térségi identitás erősítése Kulturális és történelmi örökségek ápolása	Helyi és kisközösségi identitás erősítése, szolgáltatás- és infrastruktúrafejlesztés	Közösségi programok, kulturális sokszínűség és hagyományok erősítése	0	0	0	0	+	+	+
		Közösségi terek megújítása, fejlesztése	0	0	0	0	0	++	+
		Helyi kulturális örökség dokumentálása, helytörténelmi kutatások támogatása	0	0	0	0	0	++	+

területfejlesztési program prioritásai	területfejlesztési program intézkedései	Hatótényezők (tervezett beavatkozások)	Talaj	Levegő	Víz	Táj, tájkép	Ökológiai rendszer	Épített környezet	Emberi egészség
VII. Vármegyehatárok on átnyúló együttműködések generálása, felkészülés a 2027 utáni fejlesztéspolitika támasztotta kihívásoknak való megfelelésre	Együttműködés a vármegyehatáron átnyúló közlekedési infrastruktúra fejlesztések előkészítése terén	Kerékpáros létesítmények elkészült szakaszainak vármegyehatáron átnyúló összeköttetését biztosító fejlesztések	0	0	0	+	+	+	+
		Vármegyehatárokon átnyúló közutak fejlesztése	0	++	0	++	+	+	++
	Turisztikai együttműködések a vármegyei értékek összehangolt piaci jelenléte érdekében	A közös vagy összekapcsolódó kulturális és természeti értékekre alapozott turisztikai fejlesztések hálózatba/csomagba szervezése, kínálatfejlesztés	0	0	0	+	+	++	+
		Közös turisztikai termékfejlesztés, promóció	0	0	0	+	+	+	0
	Vármegyehatárokon átnyúló együttműködések generálása a vidékfejlesztés, klímavédelem terén	A vármegyehatárok mentén működő vidékfejlesztési együttműködések erősítése	++	+	+	++	++	+	++
		Közös kezdeményezések a környezet-és a klímavédelem terén	++	+	++	++	++	+	+
	Együttműködés a zöld és kék infrastruktúra fejlesztések terén	Természet-alapú megoldások alkalmazására pilot projekt kidolgozása, megvalósítása	++	++	++	+	+	++	++
	Gazdaságfejlesztés, hálózatépítés	Közös kapacitásépítés (humán, infrastruktúra)	0	0	0	0	+	+	+
		K+F+I együttműködések	0	0	0	0	0	+	0
		(Nagy)térségi innovációs együttműködés ösztönzése	0	0	0	0	0	+	0
A program intézkedéseinek megvalósulása és az adott környezeti elem, rendszer közötti kapcsolat: ++ erős, közvetlen kapcsolat, + közvetett kapcsolat, 0 nincs kapcsolat.									

IV. A KÖRNYEZETI HATÁSOK ALAPJÁN A KONCEPCIÓ ÉS PROGRAM ÉRTÉKELÉSE

Az előző fejezetben ismertetésre került a területfejlesztési koncepció és program egyes intézkedéseinek és azok tervezett beavatkozásainak hatásai a környezeti rendszerre, a jelen fejezetben az intézkedésrendszer együttes megvalósulásának összetett, környezetre gyakorolt hatása kerül bemutatásra.

A területfejlesztési program olyan integrált dokumentum, ahol az egyes koncepcionális intézkedésekhez tartozó beavatkozások hatására megváltozik a térszerkezet, új infrastrukturális elemek jönnek létre, illetve a különböző támogatási politikák hatására megváltozik a területhasználat. A területfejlesztési program megvalósulásával a várható térstruktúra jellemzői, azok környezetre gyakorolt hatása, a várható környezeti következmények szemszögéből:

- A központi fekvésű térség területfejlesztési stratégiájában megfogalmazott jövőképe megvalósításának egyik pillére a **közúti közlekedési hálózatok fejlesztése**. A térséget a Kárpát-medence két legjelentősebb közlekedési tengelye érinti, amelyek összeköttetést biztosítanak Európa innovációs központjaival. A Bécs-Budapest tengely (M1 autópálya) a térség északi területét metszi, a Kijev-Trieszt folyosó Budapest-Ljubljana-Trieszt, ill. a Budapest-Zágráb-Fiume (Split) tengely (M7 autópálya) pedig a déli részén halad át. A térség kedvező nagytérségi közlekedés-földrajzi helyzete ellenére számos külső-belső kapcsolat szorul javításra. Ilyenek a Székesfehérvár régióközpont és Tatabánya szomszédos megyeszékhely, illetve Oroszlány, Bicske elérhetősége.
- A **turizmusfejlesztést célzó**, esetenként jelentős környezeti hatással járó beruházások fokozott erőforrás-felhasználással, a burkolt felületek arányának növekedésével, területfoglalással, a növekvő kommunális igényekkel járhatnak.
- A megyei jogú városokban, jelentős gazdasági vonzáskörzetükkel együtt **erős urbanizációs folyamatok** jellemzőek, amelyek a koncepció megvalósulásával tovább fokozódnak. E nagyvárosok körüli agglomerálódáson kívül erős urbanizáció tapasztalható a Velencei-tó part menti zónájában. A területfejlesztési program intézkedései hatására az új beépített területek kialakulása elsősorban Székesfehérvár és Tatabánya agglomerációs területein, illetve kisebb mértékben a budapesti agglomeráció vonzáskörzetében várható. Így e területeken a környezet fokozott igénybevétele, és a környezetterhelés várhatóan további növekedést fog mutatni, amely a tervezett fejlesztések során a fenntarthatósági szempontok fokozott érvényesítésével mérsékelhető.
- A térség lényeges területfelhasználási elemei a Duna-Sárvíz-Sárrét-Bakony és a Sárvíz-Kajtor-csatorna-Velencei-tó-Zámolyi-medence-Vértes **ökológiai rendszer erdő-, gyepterületei, vízrendszere**. E természetközeli területek az országos ökológiai hálózat fontos elemei. Térségi szempontból kiegészítő jelentőségű a Váli-víz és a Szent László-patakok völgye, amelyek északon a Dunazug-hegyvidékhez, délen a Dunához csatlakoznak, valamint a Velencei-tó – Bika-völgy – Cíkolai-víz – Líviai halastavak – Duna vizes élőhelyeinek láncolata. A térszerkezeti fejlődési tengelyek helyenként átmetszik az ökológiai folyosókat, ami konfliktusterületeket jelöl ki, ahol az urbanizáció hatásai a természetmegőrzés igényével konfrontálódnak.
- A fent bemutatott folyamatokkal párhuzamosan, a program *a Természeti környezet védelme és a klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóképesség fokozása prioritás*

keretében tervezett beavatkozásokon keresztül a térség zöldfelületi rendszere, biodiverzitása gazdagodik, a **természetközeli területei**, elsősorban az erdő és a természetes gyepterületek is **fokozatosan bővülnek**.

- A helyi gazdaság, helyi termékek előállítását és feldolgozását ösztönző beavatkozások révén a **mezőgazdasági területeken** a szántóterületek csökkenése mellett, a vidéki területeken ösztönzött **diverzifikáltabb területhasználat** hatására az ültetvények és a szőlőterületek, valamint a gyepek kis arányú növekedése, a táj mozaikosságának javulása várható. A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklésére tett beavatkozások keretében az erózió és a defláció elleni védelem érdekében a mezőgazdasági területeken nő a mezővédő erdősávok, erdőfoltok téraránya, amely a biodiverzitás további növekedését eredményezi.

Összességében elmondható, hogy a területfejlesztési program megvalósulásával **környezeti konfliktusok jellemzően a közútfejlesztéssel, illetve a gazdaság- és turizmusfejlesztéssel összefüggő beavatkozások kapcsán léphetnek fel**. Ezek részben a területfoglalásuk (zöldmezős beruházások, ill. nyomvonal kijelölések esetén) következtében az ökológiai rendszerekre vonatkozóan (így különösen az Országos Ökológiai Hálózattal, valamint a Natura 2000 területekkel összefüggésben) hordozzák környezeti konfliktusok kockázatát, részben a légszennyezés és zajterhelés, esetlegesen a gyártási folyamatokhoz kapcsolódó technológiákból fakadó kémiai biztonsági kockázatok potenciális növekedése révén az emberi egészségre jelentenek potenciális negatív környezeti következményeket.

V. A KONCEPCIÓ ÉS PROGRAM KÖRNYEZETI EREDMÉNYESSÉGE JAVÍTÁSÁRA TETT JAVASLATOK

A területfejlesztési koncepció és program környezeti eredményességének javítása kiemelten fontos feladat. A területfejlesztési program megvalósítása következtében negatív környezeti hatások várhatóan elsősorban a közlekedési hálózat fejlesztése kapcsán léphetnek fel, de az agglomerálódó térségek üzleti infrastruktúra fejlesztései, valamint a várható lakosságszám növekedése kapcsán megjelenő területfoglalás, urbanizációs folyamatok is hordoznak magukban környezeti kockázatokat. A turisztikai vonzerők, szálláshelyek és vendéglátóegységek látogatottságának növekedése a közlekedési forgalom növekedését is okozza. A következő javaslatok segíthetnek a negatív hatások mérséklésében, a környezeti eredményesség javításában.

1. *Fenntarthatóság:* A környezeti, társadalmi és gazdasági érdekeket egyforma súllyal és távlatosan kell mérlegelni. Az a projekt a még elfogadható, ahol az egyéni (szűkebb közösségi) haszon nem okoz társadalmi költségeket. A térség terület-felhasználásában az ökonómiai és ökológiai egyensúlyt biztosítani kell, a természeti értékek, védett természeti területek érintettsége esetében a természetvédelem prioritása mellett.
2. *Környezeti szempontok beépítése:* A tervezéstől a végrehajtásig valamennyi lépésnél gondosan mérlegelni kell, hogy az adott beavatkozás milyen hatással lesz a környezetre. Különös gondot kell fordítani a térségre jellemző, más tájegységektől megkülönböztethető sajátos táj- és településkarakter megőrzésére. A kiemelt védettségű (pl. Natura 2000) területeken csak kiemelt közérdek esetén fogadhatóak el beavatkozások (ha más terület használatával megvalósíthatatlan a projekt).
3. *Zöld infrastruktúra fejlesztés:* A zöld infrastruktúra kiépítése és fejlesztése segíthet a természetközeli területek megőrzésében és a városi környezet javításában is. A településkép/tájkép megőrzéséhez hozzájárulhat a zöld sávok kialakítása az utak mentén, parkok és erdős-ligetes területek védelme, továbbá a kerékpárutak és járdák bővítése.
4. *Közlekedés negatív környezeti hatásainak mérséklése:* gazdasági fókuszú közlekedési fejlesztések esetében átgondolt, a magas táj- és természeti értékekkel rendelkező területeket kevésbé igénybe vevő közlekedési hálózatfejlesztés megvalósítása. Emellett intelligens közlekedésirányítási- szervezési technikák és módszerek alkalmazásával csökkenthető a forgalmi dugók kialakulásának esélye a közösségi közlekedési csomópontok környezetében. A légszennyezettség valamint a zaj és rezgés káros hatásainak mérséklése érdekében az új közlekedési létesítményeket, nyomvonalakat lakott településektől távol célszerű kialakítani. Munkavállalók közlekedési lehetőségeinek szélesítése esetében a munkába járás távolságának csökkentése a munkavállalók lakhatási lehetőségeinek szélesítésével, elektromobilitás elterjedésének és a közösségi közlekedési módok használatának ösztönzésével. Turisztikai attrakciók, szálláshely és vendéglátás fejlesztése esetében átgondolt közlekedésszervezéssel, forgalmi rend kialakítással, a megközelítési útvonalak körültekintő kijelölésével, kiépítésével az attrakciók, szállás- és vendéglátóhelyek környezetének légszennyezettsége és zajterhelése csökkenthető.
5. *Területgazdálkodás:* Üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások fejlesztése (pl. ipari park, inkubátorház) esetében a barnamezős területek előnyben részesítésével csökkenthető a

zöldfelületi területfoglalás. Elvárásként fogalmazható meg, hogy a beruházások telephelyválasztása elsősorban ne termőföld igénybevételével történjen, de amennyiben ez elkerülhetetlen, úgy törekedni kell a gyengébb minőségű termőföld területek felhasználására. Továbbá ehhez kapcsolódóan a szennyezett területek helyreállításának, kármentesítésének elősegítése javasolt. Belterületi út, kerékpárút, járda korszerűsítés és – építés esetében átgondolt, a települési zöldfelületeket kevésbé igénybe vevő közlekedési hálózatfejlesztés megvalósítása indokolt.

6. *Helyi erőforrásokra építés:* A helyi erőforrásokra, alapanyagokra alapozott gazdaság- és turizmusfejlesztés, a megújuló energiaforrások használata hozzájárulhat a térség fenntartható fejlődéséhez, melynek során a helyi erőforrások fenntartható alkalmazása kiváltja a külső erőforrások behozatalát.
7. *Szemléletformálás:* A környezeti oktatás, szemléletformálás, a társadalmi tudatosság növelése kulcsfontosságú.
8. *Partnerség:* Az egyeztetés, a helyi közösségek tényleges aktív bevonása segíthet az elkötelezettség kialakításában, a fejlesztések sikerességének növelésében. Más vármegyékkel, a települések között és az állami intézményekkel is szükséges partneri együttműködések kialakítása a közös környezeti célok elérése érdekében.